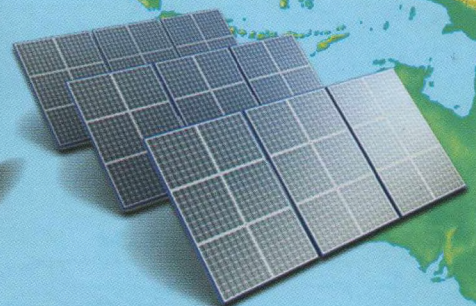
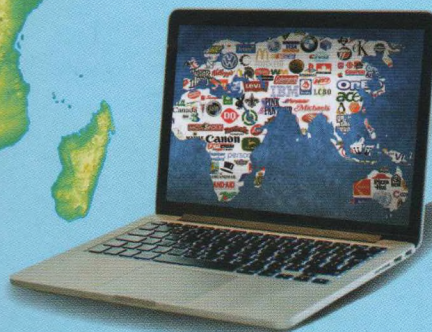
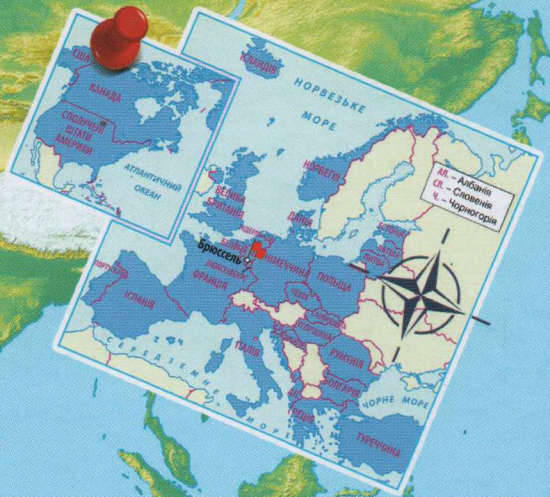
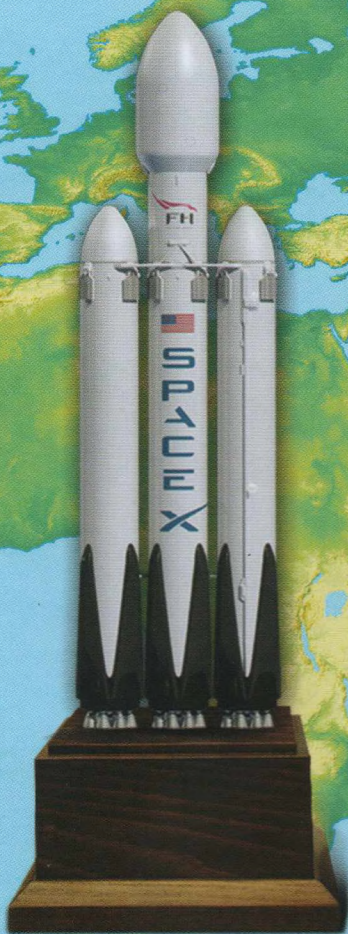

ГЕОГРАФІЯ

ЗОШИТ
для практичних робіт

Л.М. Даценко, Н.А. Дяченко, А.В. Недашківська

ГЕОГРАФІЯ

10 клас

Зошит для практичних робіт

за ред. Л.М. Даценко

Поради щодо виконання практичних робіт:

- уважно прочитайте тему та мету;
- приготуйте необхідні обладнання;
- якщо виникли питання, застосовуйте підручник, атлас чи інтернет-ресурси (перелік яких подано на останній сторінці посібника);
- оформляйте практичні роботи окремим чином, чітко формулюйте свою думку.

Поради щодо проведення дослідження:

- уважно прочитайте тему;
- об'єднайтеся у групи і визначте можливі ролі у разі групового дослідження;
- відповідно у групі чи самостійно сформулюйте мету та підберіть методи географічних досліджень, які доцільно застосовувати до даної теми;
- підготуйте передік інформаційні джерела, необхідні для виконання дослідження;
- складіть алгоритм виконання дослідження (завдання та відповідні етапи);
- зробіть висновки за результатами ваших досліджень;
- впевнено захищайте або презентуйте свої дослідження.

Запропоновані у посібнику практичні роботи, дослідження, завдання для тематичного опіновання мають орієнтовний характер, можуть виконуватись як вибірково, так і у певному обсязі.

Автори бажають педагогам і учням співробітництва
у забезпеченні пізнавальної активності!

Київ

ДНВП «Картографія»

2020

*Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з географії Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України
(лист ІМЗО №22.1/12-Г-439 від 27.06.2018)*

Рецензенти:

Гладковський Р.В., головний спеціаліст департаменту загальної середньої
та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України
Дідковська А.В., вчитель-методист гімназії № 287 Святошинського району
міста Києва

Географія. Зошит для практичних робіт. 10 клас: [навч. посіб.] / за ред.
Л. М. Даценко – К.: ДНВП «Картографія», 2020. – 48 с.

ISBN 978-966-946-312-8

© Л.М. Даценко, Н.А. Дяченко, А.В. Недашківська, 2018, 2020
© ДНВП «Картографія», 2018, 2020

Шановні друзі, здобувачі освіти!

У 10 класі ви розпочнете вивчення географії за новими програмами, де зміст навчального матеріалу спрямований на досягнення мети компетентнісного навчання і визначено з огляду на корисність і потрібність його за межами школи. Адже здобуті вами знання у процесі навчання дозволять визначити вашу готовність як учнів-випускників до подальшого особистого розвитку, до активної участі в житті суспільства, усвідомлення подій, критичного мислення, уміння використовувати шкільні знання для вирішення реальних проблем та у нових обставинах. Предметна географічна компетентність реалізується через мету і завдання 7 практичних робіт, що містяться у посібнику. Також вам запропоновано орієнтовні напрямки аналітичної та пошукової роботи за темами досліджень, що включає нова програма. Посібник містить завдання для тематичного оцінювання по окремих розділах, які мають компетентнісно-орієнтований характер. Завдання передбачають знаходження способів їх розв'язання з обов'язковим використанням знань, умінь працювати зі статистичними матеріалами, тематичними картами атласу, контурними картами, матеріалами ЗМІ, інтернет-ресурсами, таблицями, підручниками та сформованих раніше науково-ціннісних установок. Це сприятиме розвитку дослідницьких компетентностей, формуванню картографічної грамотності й культури, практичному застосуванню здобутих знань, вмінню самостійно знаходити й аналізувати географічну інформацію.

Поради щодо виконання практичних робіт:

- уважно прочитайте тему та мету;
- приготуйте необхідне обладнання;
- якщо виникають питання, намагайтесь самостійно знайти відповіді, застосовуючи підручник, атлас чи інтернет-ресурси (перелік яких подано на останній сторінці посібника);
- оформляйте практичні роботи охайно, чітко формулюйте свою думку.

Поради щодо проведення досліджень:

- уважно прочитайте тему;
 - об'єднайтесь у групи і визначте можливі ролі у разі групового дослідження;
 - відповідно у групі чи самостійно сформулюйте мету та підберіть методи географічних досліджень, які доцільно застосовувати до даної теми;
 - підготуйте перелік інформативних джерел, необхідних для виконання дослідження.
- Сплануйте і виконайте дослідження:
- складіть алгоритм виконання дослідження (підготовчий та діяльнісний етапи);
 - зробіть висновок за результатами ваших досліджень;
 - впевнено захищайте або презентуйте свої дослідження.

Запропоновані у посібнику практичні роботи, дослідження, завдання для тематичного оцінювання мають орієнтовний характер, можуть виконуватись як вибірково, так і у повному обсязі.

**Автори бажають педагогам і учням співробітництва
у забезпеченні пізнавальної активності!**

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРИ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА ДВОХ ЕКОНОМІЧНО РОЗВИНЕНИХ НЕВЕЛИКИХ КРАЇН ЄВРОПИ (за вибором учнів)

Мета: виділити особливості економіки двох економічно розвинених країн Європи; здійснити оцінювання забезпеченості цих країн мінеральними ресурсами (за необхідності та можливості здійснити обчислення); визначити місце промислового виробництва цих країн у секторальній моделі економіки; порівняти структуру виробництва промислової продукції; пояснити причини вузької спеціалізації промислового виробництва економічно розвинених невеликих країн Європи; визначити риси схожості та відмінності промислової спеціалізації країн; зробити висновки про причини нерівномірності економічного розвитку країн Європи.

Обладнання: стінні тематичні карти, атлас «Географія. Регіони та країни», олівці.

Хід роботи

Завдання 1. Вкажіть дві країни Європи, порівняльну характеристику структури промислового виробництва яких ви будете аналізувати.

Завдання 2. Користуючись картами атласу (за необхідності інтернет-джерелами), позначте на контурній карті:

- обрані країни;
- наявні у них мінеральні ресурси;
- головні промислові центри країн, вказавши їх спеціалізацію.

Завдання 3. Які види економічної діяльності спеціалізації складають: первинний сектор економіки: _____

вторинний сектор економіки: _____

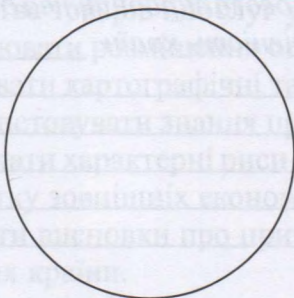
третинний сектор економіки: _____

Завдання 4. Проаналізуйте структуру ВВП економічно розвинених невеликих країн Європи, поданих у таблиці. Побудуйте секторні діаграми структури ВВП обраних вами країн.

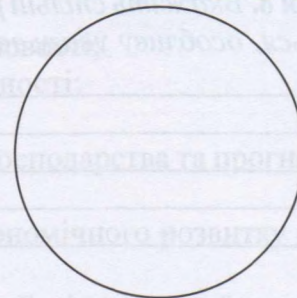
№ п/п	Країна	Структура ВВП на 2016 р., %					Загальний розмір ВВП, млрд дол. США
		Промисловість	Сільське господарство	Будівництво	Транспорт і торгівля	Послуги	
1	Нідерланди	15,3	1,8	4,7	26,1	52,2	770,8
2	Швейцарія	20,3	0,7	5,5	24,3	49,2	659,8
3	Швеція	18,6	1,3	6,0	25,2	48,9	511,0
4	Бельгія	16,8	0,7	5,3	23,7	53,5	466,4
5	Австрія	21,4	1,2	6,4	26,7	44,3	386,4
6	Норвегія	27,2	2,6	7,4	20,6	42,2	370,6
7	Данія	18,6	0,9	4,9	24,4	51,2	306,1
8	Фінляндія	20,3	2,7	6,8	21,5	48,7	236,8
9	Люксембург	7,2	0,3	5,7	22,4	64,4	59,9
10	Ісландія	15,1	5,7	7,3	26,3	45,7	20,0

Секторні діаграми структури ВВП

Назва країни _____

Назва країни _____

Завдання 5. Які з наведених чинників визначили розвиток тих чи інших особливостей спеціалізації економіки в даних країнах Європи? (вихід до моря, висота території над рівнем моря, клімат, структура сільськогосподарських угідь, наявність мінеральної сировини, якісний склад трудових ресурсів). _____

Завдання 6. Складіть коротку порівняльну характеристику промислового виробництва двох обраних вами країн Європи (види економічної діяльності, їх частка у промисловому виробництві та види продукції, головні райони і центри).

Країна _____	Країна _____

Завдання 7. Вкажіть назви найбільших промислових корпорацій (ТНК) та чинники, які зумовили їх розташування у країнах, що порівнюються.

ТНК в країні	Чинник розміщення	ТНК в країні	Чинник розміщення

Оцініть вплив ТНК на економіку регіону. _____

Завдання 8. Вкажіть спільні риси у структурі промислового виробництва двох країн, що порівнюються, особливу увагу зверніть на енергозабезпеченість країн. _____

Висновок: _____

ДОСЛІДЖЕННЯ (три, за вибором)

Інтеграційні та дезінтеграційні процеси у Європі

1. Етапи формування західноєвропейської інтеграції.
2. Інтеграційні організації у Європі (ЕЕС, ЄОВС, ЄАВТ, ЄС, ЄВС), їх сутність.
3. Особливості процесів дезінтеграції в Європі, їх мета.
4. Спрогнозуйте наслідки європейської інтеграції та дезінтеграції.

Відновна електроенергетика у країнах Європи: регіональні особливості та відмінності

1. Дослідження електроенергетики Європи аналітичними агентствами *Agora Energiewende* та *Sandbad*.
2. Види відновної енергетики, які використовуються в країнах Європи.
3. Регіональні особливості виробництва відновної електроенергетики в Європі.
4. Відмінності у виробництві відновної електроенергетики Європи.

Структура й просторова організація виробництва чорних металів у країнах Європи

1. Виробництво чорних металів у країнах Європи, його місце у ВНП.
2. Структура виробництва чорних металів.
3. Особливості європейської просторової організації виробництва чорних металів.
4. Прогнозування зміни структури й просторової організації виробництва чорних металів через 10–15 років.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2

СКЛАДАННЯ КАРТОСХЕМИ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ОДНІЄЇ З ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН «ВЕЛИКОЇ СІМКИ» (за вибором)

Мета: - знати розміщення на карті найбільших міст країн, промислових районів;

- навчитися знаходити і систематизувати необхідну інформацію для складання картосхеми просторової організації економіки країни;
- вміти використовувати тематичні карти для обґрунтування особливостей розміщення виробництва товарів і послуг у межах країни;
- пояснювати розміщення основних регіонів промисловості;
- розвивати картографічні та дослідницькі компетентності;
- використовувати знання про складові економіки;
- визначати характерні риси просторової організації господарства та прогнозувати тенденції розвитку зовнішніх економічних зв'язків;
- зробити висновки про причини нерівномірності економічного розвитку окремих районів у межах країни.

Обладнання: стінні тематичні карти, атлас «Географія. Регіони та країни», олівці.

Хід роботи

Робота виконується за варіантами. Свій варіант підкресліть: I варіант – Німеччина, II варіант – Франція, III варіант – Велика Британія, IV варіант – Італія.

Завдання 1. Перечисліть чинники розміщення виробництва:

природні: _____;

суспільні: _____.

Завдання 2. Вкажіть форми просторової організації виробництва.

а) Регіональні: економічні райони, адміністративні одиниці (землі, воєводства, провінції) _____

б) Ареальні: _____

в) Вузлові: _____

г) Точкові: _____

Завдання 3. Проаналізуйте тематичні карти атласу (відповідно до свого варіанту). Визначте способи картографічного зображення, які характеризують просторову організацію економіки країни. Свої дослідження занесіть в таблицю.

Країна _____

Параметри характеристики просторової організації економіки країни	Спосіб картографічного зображення
Первинний сектор економіки:	
Родовища та басейни видобування мінеральних ресурсів	Значковий та спосіб ареалів
Вторинний сектор економіки:	
Електростанції (ГЕС, ТЕС, АЕС)	
Третинний сектор економіки:	
Курортні та рекреаційні зони	

Завдання 4. На основі проведеного аналізу тематичних карт атласу та таблиці (див. завд. 3) самостійно складіть картосхему просторової організації економіки досліджуваної вами країни на контурній карті (стор. 9).

Завдання 5. Вкажіть експортні товари, що визначають міжнародну спеціалізацію досліджуваної країни та спрогнозуйте тенденції розвитку зовнішніх економічних зв'язків.

ДОСЛІДЖЕННЯ (три, за вибором)

«Нове обличчя» Руру – постіндустріальний розвиток: «зелені» міста замість похмурих ландшафтів

1. Найбільший промисловий район Німеччини.
2. Оцінка природних ресурсів та умов регіону.
3. Екологічні проблеми та шляхи їх вирішення.
4. Зміна техногенних ландшафтів Руру на «зелені» міста.
5. «За» і «проти» постіндустріального розвитку Руру.

Лондон, Берлін, Париж, Київ: схожість і відмінність сучасного розвитку міст

1. Сучасний Лондон.
2. Особливості сучасного розвитку Берліна.
3. Сучасні зміни Парижа.
4. Київ сьогодні, сучасні зміни у його розвитку.
5. Риси схожості сучасних змін у розвитку європейських міст: Лондона, Берліна, Парижа, Києва.
6. Відмінність сучасного розвитку: Лондона, Берліна, Парижа, Києва. Причини у відмінності розвитку міст.
7. Лондон, Берлін, Париж та Київ через 20 років.

Кластери в Італії як домінуюча форма організації виробництва товарів і послуг

1. Кластери та їх особливості формування.
2. Кластери Півночі Італії.
3. Кластери Центру Італії.
4. Частка кластерів у ВВП Італії.
5. Роль кластерів у просуванні національної продукції на зовнішній ринок.
6. Чи можливий розвиток кластерів в Україні як домінуючої форми організації виробництва товарів та послуг.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ТЕМАТИЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ТЕМИ «ЄВРОПА»

1-й варіант

Знайдіть та підкресліть правильні відповіді.

1. (1 бал) Вкажіть країну з найбільшою лісистістю:
а) Ісландія; б) Польща; в) Фінляндія; г) Італія.
2. (1 бал) Вкажіть найбільш урбанізовану країну Європи:
а) Монако; б) Ліхтенштейн; в) Албанія; г) Велика Британія.
3. (1 бал) Назвіть країну – світового лідера хімічної індустрії:
а) Німеччина; б) Швеція; в) Словаччина; г) Швейцарія.

Встановіть відповідність.

4. (2 бали) Між субрегіонами та державами Європи:

Північна Європа	Швейцарія, Мальта
Східна Європа	Німеччина, Франція
Західна Європа	Греція, Іспанія
Південна Європа	Ісландія, Швеція
	Білорусь, Росія

5. (2 бали) Між формами державного ладу та країнами Європи:

<i>Президентська республіка</i>	<i>Угорщина, Словаччина</i>
<i>Парламентсько-президентська республіка</i>	<i>Норвегія, Швеція</i>
<i>Унітарна парламентська республіка</i>	<i>Франція, Литва</i>
<i>Конституційна монархія</i>	<i>Португалія, Україна</i>
	<i>Білорусь, Росія</i>

6. (2 бали) Між термінами та їх визначеннями:

<i>Урбанізація</i>	<i>«Розповзання» приміських зон довкола ділових центрів</i>
<i>Рурбанізація</i>	<i>Процес поширення міських форм і умов життя у сільській місцевості</i>
<i>Субурбанізація</i>	<i>Реконструкція та оновлення будівель в застарілих і непривабливих районах</i>
<i>Джентрифікація</i>	<i>Процес швидкого зростання міського населення, поширення міського способу життя та зростання ролі міст у розвитку суспільства</i>
	<i>Формування єдиного міського простору, утвореного у результаті злиття міст</i>

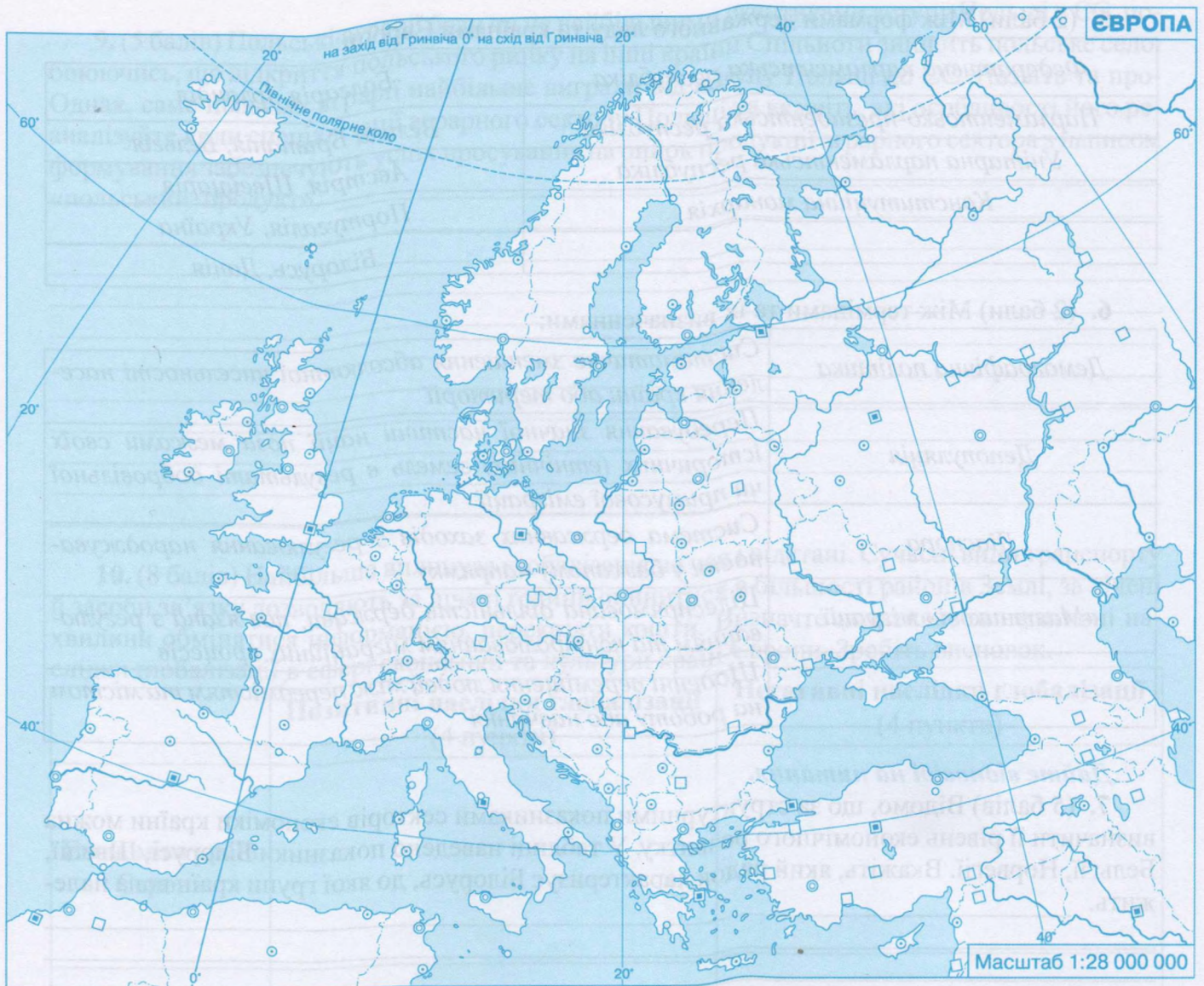
Дайте відповіді на питання.

7. (5 балів) Відомо, що за структурними показниками секторів економіки країни можна визначити її рівень економічного розвитку. У таблиці наведено показники Молдови, Нідерландів, Швейцарії, Швеції. Вкажіть, який рядок характеризує Молдову і до якої групи країн вона належить.

№ п/п	Промисловість, %	Сільське господарство, %	Послуги, %
1	15,3	1,8	52,2
2	20,3	0,7	49,2
3	18,6	1,3	48,9
4	33,7	12,1	54,2

8. (3 бали) Проаналізуйте перелік та визначте три особливості економіки країн Європи, що зумовлені регіональною інтеграцією.

1. Формування міжнародної кооперації.
2. Функціональна ринкова економіка відсутня.
3. Створення механізмів узгодженої міждержавної економічної політики.
4. Створення міжнародних економічних об'єднань.
5. Відсутні механізми стандартизації та сертифікації продукції.
6. Неузгодженість економічних і грошово-кредитних цілей країн.
7. Незалежність національних економік від ринку ЄС.

2-й варіант

Знайдіть та підкресліть правильні відповіді.

1. (1 бал) Вкажіть країну з найвищою забезпеченістю ріллею:

а) Франція; б) Швейцарія; в) Велика Британія; г) Німеччина.

2. (1 бал) Вкажіть країну з найбільшою часткою сільського населення:

а) Норвегія; б) Велика Британія; в) Португалія; г) Польща.

3. (1 бал) Назвіть країну – світового лідера автомобільної індустрії:

а) Швеція; б) Швейцарія; в) Норвегія; г) Німеччина.

Встановіть відповідність.

4. (2 бали) Між субрегіонами та державами Європи:

Північна Європа

Україна, Молдова

Південна Європа

Латвія, Фінляндія

Східна Європа

Франція, Люксембург

Західна Європа

Бельгія, Швеція

Іспанія, Албанія

5. (2 бали) Між формами державного ладу та країнами Європи:

<i>Федеративна парламентська республіка</i>	<i>Болгарія, Ірландія</i>
<i>Парламентсько-президентська республіка</i>	<i>Велика Британія, Бельгія</i>
<i>Унітарна парламентська республіка</i>	<i>Австрія, Швейцарія</i>
<i>Конституційна монархія</i>	<i>Португалія, Україна</i>
	<i>Білорусь, Данія</i>

6. (2 бали) Між термінами та їх визначеннями:

<i>Демографічна політика</i>	<i>Систематичне зменшення абсолютної чисельності населення країни або території</i>
<i>Депопуляція</i>	<i>Перебування значної частини нації поза межами своїх історичних (етнічних) земель в результаті добровільної чи примусової еміграції</i>
<i>Діаспора</i>	<i>Система державних заходів з регулювання народжуваності у бажаному напрямку</i>
<i>«Маятникові» міграції</i>	<i>Цілеспрямована діяльність держави, пов'язана з регулюванням та контролюванням міграційних процесів</i>
	<i>Щоденні переміщення людей між передмістям та містом на роботу або навчання</i>

Дайте відповіді на питання.

7. (5 балів) Відомо, що за структурними показниками секторів економіки країни можна визначити її рівень економічного розвитку. У таблиці наведено показники Білорусі, Швеції, Бельгії, Норвегії. Вкажіть, який рядок характеризує Білорусь, до якої групи країн вона належить.

№ п/п	Промисловість, %	Сільське господарство, %	Послуги, %
1	18,6	0,9	51,2
2	20,3	2,7	48,7
3	22,6	23,8	53,7
4	27,2	2,6	42,2

8. (3 бали) Проаналізуйте перелік та визначте три особливості економіко-географічного положення країн Європи, що сприяють регіональній інтеграції.

1. Формування «поясу нестабільності» – країн, де відбувалися або відбуваються воєнні дії.
2. Нижчий рівень економічного розвитку сусідніх регіонів.
3. Надзвичайно сприятливе приморське положення для більшості країн.
4. Розміщення у помірних широтах.
5. Розгалужена транспортна система (особливо інтенсивні транспортні потоки в західній частині і центрі).
6. Розташування більшості країн у східній півкулі.
7. Розташування на перетині міжнародних шляхів сполучення.

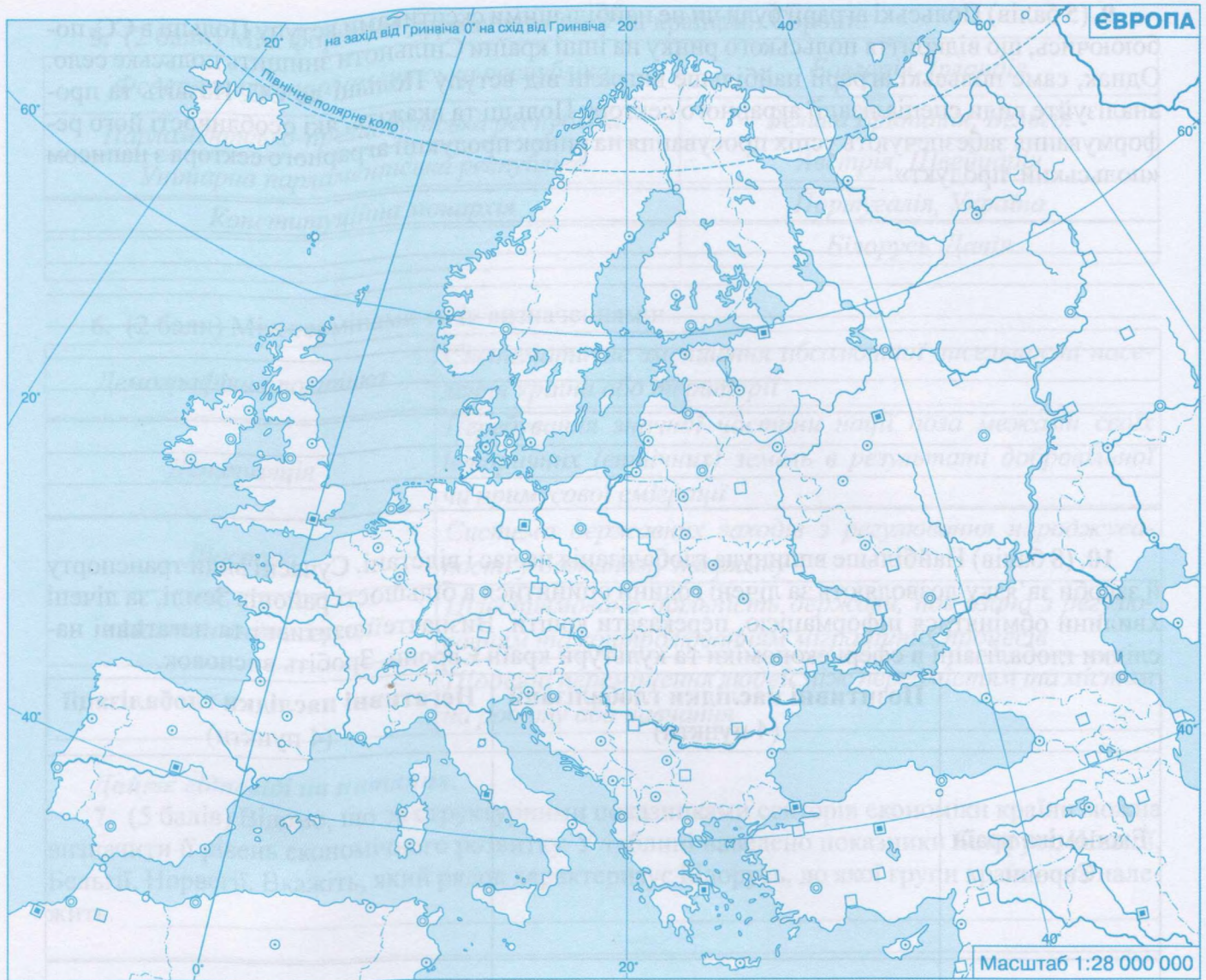
9. (5 балів) Польські аграрії були чи не найбільшими скептиками вступу Польщі в ЄС, побоюючись, що відкриття польського ринку на інші країни Спільноти знищить польське село. Однак, саме польські аграрії найбільше виграли від вступу Польщі до ЄС. Назвіть та проаналізуйте види спеціалізації аграрного сектору Польщі та вкажіть, які особливості його реформування забезпечують успіх просування на ринок продукції аграрного сектора з написом «польський продукт».

10. (8 балів) Найбільше вплинула глобалізація на час і відстані. Сучасні види транспорту й засоби зв'язку дозволяють за лічені години опинитися в більшості районів Землі, за лічені хвилини обмінятися інформацією, переказати кошти. Визначте позитивні та негативні наслідки глобалізації в сфері економіки та культури країн Європи. Зробіть висновок.

	Позитивні наслідки глобалізації (4 пункти)	Негативні наслідки глобалізації (4 пункти)
Економіка країн Європи		
Культура країн Європи		

Висновок: _____

11. (6 балів) Розробіть легенду та позначте на контурній карті Європи основні райони видобування мінеральних ресурсів (*Верхня Сілезія, Північне море, Скандинавія*), лісозаготівлі, рекреації.

№ п/п	Промисловість, %	Сільське господарство, %	Послуги, %
1	18,6	0,9	51,2
2	20,3	2,7	48,7
3	22,0	1,3	53,7
4	17,2	0,2	42,2

Цікаві факти:

- Рада Європи (РЄ) існує з 1948 року. Прапор Європи – на яскраво-синьому фоні коло з 12 золотих зірок. Їхня кількість незмінна, адже число 12 здавна символізує досконалість. Прапор Європи прийнятий також у ЄС. Гімн Європи – «Ода радості» з 9-ї симфонії Людвіга Бетховена. Штаб-квартира РЄ розміщена у Страсбурзі.

- З часів Римської імперії Європа не мала єдиного грошового обігу. У грудні 1995 року лідери європейських країн затвердили дату введення єдиної валюти. Євро запроваджено у безготівковий обіг з 1 січня 1999 року, а з січня 2002 року введений готівковий обіг монет і банкнот євро, які були виготовлені на державному монетному дворі Франції.

- В Альпах між Швейцарією та Австрією розташована карликова держава Європи – Ліхтенштейн. За обсягом ВВП на душу населення належить до найбагатших країн світу.

За показниками насиченості промисловості на 1 кв. км князівство займає перше місце у Європі.

- Сан-Марино – карликова держава з усіх сторін оточена Італією. Основа економіки – сільське господарство та туризм. Іншим джерелом доходів є випуск і продаж поштових марок і монет для колекціонування. Сан-Марино – найстаріша держава Європи, заснована у 301 р.

- Євротунель під протокою Ла-Манш має протяжність 50,5 км, з яких 37 км пролягають під морським дном. Він складається з трьох коридорів (два експлуатаційні по 7,6 м в діаметрі та третій – допоміжний 4,8 м у діаметрі). Вентиляцію здійснює система агрегатів, яка щосекунди накачує у підземні приміщення 143 куб. м повітря. Посадка у вагони на французькій стороні здійснюється в Кале, а на англійській – у Фолькстауні. З інтервалом у 25 хвилин потяги завдовжки 750 м курсують тунелем зі швидкістю 130 км/год. Будівництво Євротунелю тривало 7 років, до нього було залучено 7 000 робітників.

- У континентальній Європі Великій Британії належить Гібралтар – скеля та піщаний перешийок на березі Гібралтарської протоки. Незважаючи на крихітні розміри, це заморське володіння має велике стратегічне значення, тому що розташовані тут порт і військова база дозволяють контролювати прохід із Середземного моря в Атлантичний океан. На цю територію претендує й Іспанія.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3

ПОРІВНЯННЯ ПРОДОВОЛЬНОГО КОШИКА ЖИТЕЛІВ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ТА СХІДНОЇ АЗІЇ

Мета: назвати приклади країн Західної та Східної Азії, що належать до різних типів та підтипів за рівнем економічного розвитку; ознайомитися з поняттями «продовольчий кошик» та «споживчий кошик»; установлювати залежність вартості продовольчого кошика від рівня економічного розвитку країн; проаналізувати вплив етнокультурних традицій та рівня життя жителів країн Західної та Східної Азії на вміст продовольчого кошика різних груп товарів; встановити спільні та відмінні риси продовольчого кошика жителів окремих країн Західної та Східної Азії та України; зробити висновки про причини нерівномірності економічного розвитку субрегіонів Азії.

Обладнання: стінні тематичні карти, атлас «Географія. Регіони та країни», олівці.

Хід роботи

Завдання 1. Дайте визначення поняттям.

Продовольчий кошик – _____

Споживчий кошик – _____

Завдання 2. На контурній карті за допомогою умовних позначень покажіть:

а) субрегіони – Західна Азія, Східна Азія, Південна Азія, Південно-Східна Азія, Центральна Азія;

б) підпишіть назви країн, які належать до Західної Азії та Східної Азії.

Завдання 3. Визначте природні умови та вкажіть сільськогосподарські культури, характерні для даних субрегіонів Азії (за вибором учнів/чи за допомогою вчителя).

Приклади країн (по 3 у кожному субрегіоні)	Природні умови	Сільсько-господарські культури	Продукція тваринництва
<i>Західна Азія</i>			
<i>Східна Азія</i>			

Завдання 4. Визначте зміст продовольчого кошика для пересічного жителя країн Західної та Східної Азії. При цьому зверніть увагу на етнокультурні традиції, рівень життя, цивілізаційні особливості.

Назва країн субрегіонів, що були вибрані для дослідження	Зміст продовольчого кошика жителів вибраних країн	Етнокультурні традиції, рівень життя, цивілізаційні особливості

Висновок: зазначте, як вплинули етнічні, культурні особливості та рівень життя населення на продовольчий кошик жителів Західної та Східної Азії; визначте спільні та відмінні риси споживання продовольчих товарів. Проаналізуйте дані та виділіть серед країн, що досліджувались, одну, яка забезпечує свої потреби у продовольстві за рахунок власного виробництва, та одну, потреби якої задовольняються імпортом.

ДОСЛІДЖЕННЯ (три, за вибором)

Екологічні виміри економічного зростання в країнах Азії

1. Макроекономічний аналіз екологічної складової в країнах Азії.
2. Аналіз екологічної ситуації в Азії.
3. Просторова диференціація та оптимізація ресурсів.
4. Еколого-економічна ефективність використання земельних ресурсів в країнах Азії.
5. Прогноз еколого-економічних змін в країнах Азії на найближчі 10–15 років.

Географічне положення країни як чинник її економічного розвитку (на прикладі Туреччини і Сінгапуру)

1. Географічне положення Сінгапуру.
2. Риси схожості у географічному положенні Туреччини та Сінгапуру.
3. Відмінності у географічному положенні країн.

4. Визначить рівень економічного розвитку Туреччини та Сінгапуру (використовуйте для співставлення розміри території та чисельність населення, обсяг ВВП на одну особу та індекс розвитку людського потенціалу, рейтинг конкурентоспроможності та рейтинг глобалізації).

5. На основі своїх досліджень зробіть висновок про вплив географічного положення на економічний розвиток Туреччини та Сінгапуру.

Країни Перської затоки – новий осередок індустріалізації

1. Природно-ресурсний потенціал регіону.
2. Геополітичне положення країн Перської затоки.
3. Галузі господарства, що сприяють індустріалізації країн Перської затоки.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4

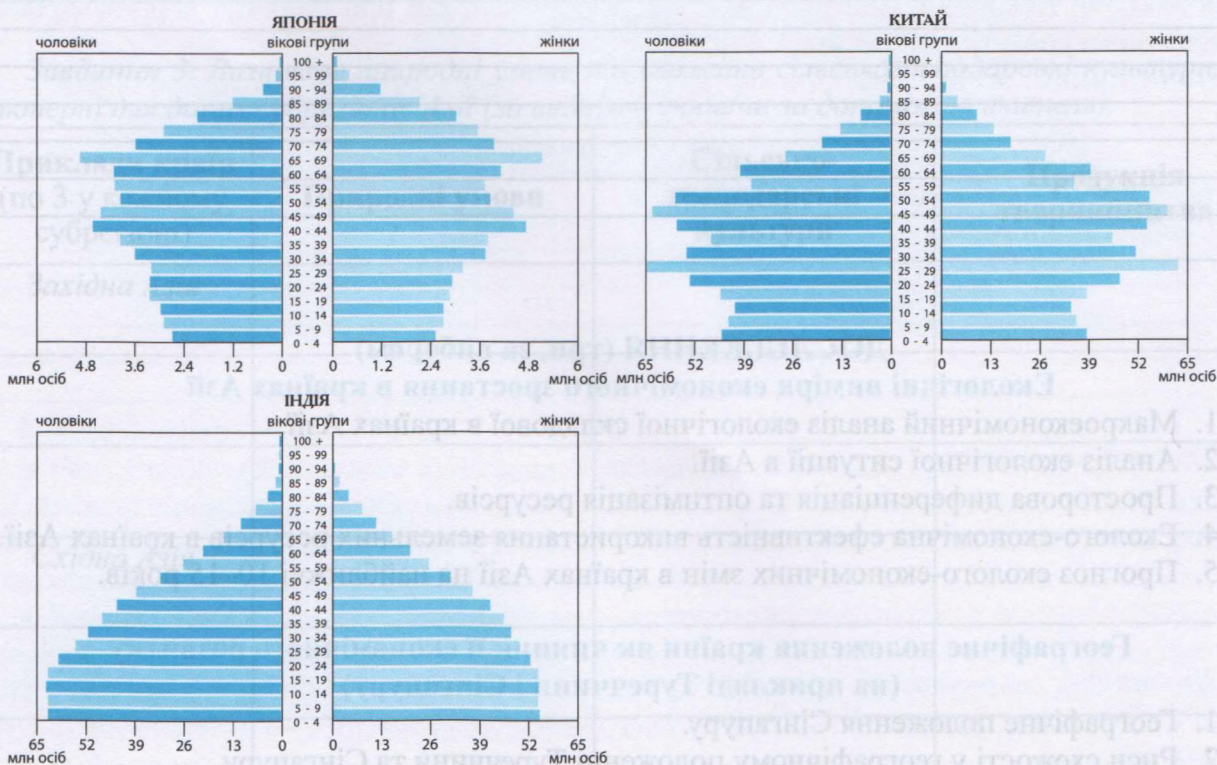
АНАЛІЗ СТАТЕВО-ВІКОВИХ ПІРАМІД ЯПОНІЇ, КИТАЮ ТА ІНДІЇ З МЕТОЮ ОЦІНЮВАННЯ ПРАЦЕРЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇН

Мета: аналізувати динаміку чисельності та статеву-вікову структуру населення Японії, Китаю, Індії на основі аналізу статеву-вікових пірамід; розвивати дослідницькі компетентності, знаходити та систематизувати необхідну інформацію для характеристики країни; спроектувати вплив демографічних процесів на працересурсний потенціал країни.

Обладнання: атлас «Географія. Регіони та країни», стінні карти «Політична карта світу» та «Населення світу», олівці.

Хід роботи

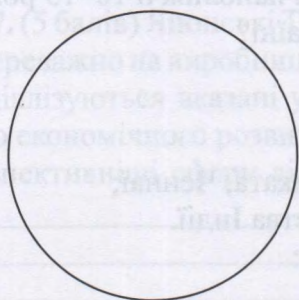
Завдання 1. Проаналізуйте та порівняйте статеву-вікові піраміди населення.

Завдання 2. На основі аналізу статеві-вікових пірамід Японії, Китаю та Індії заповніть таблицю.

	Індія	Китай	Японія
Тип відтворення			
Співвідношення чоловіків в різних вікових групах (вказіть частку, чисельність): а) діти; б) працездатне населення; в) люди похилого віку			
Співвідношення жінок в різних вікових групах (вказіть частку, чисельність): а) діти; б) працездатне населення; в) люди похилого віку			
Демографічні явища, що ілюструє піраміда (депопуляція, старіння нації, демографічний вибух чи криза)			
Сучасний стан працересурсного потенціалу країни			
Вид піраміди за показником природного приросту			
Прогноз забезпеченості трудовими ресурсами на найближчі 20 років			

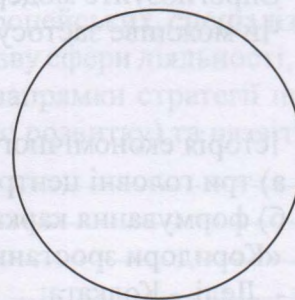
Завдання 3. На основі аналізу статеві-вікових пірамід та відповідних розрахунків побудуйте секторні діаграми вікових груп населення Японії, Китаю та Індії. Зафарбуйте кольорами чи штрихуванням наступні сектори: діти, працездатне населення, люди похилого віку та позначте їх частку. (Дане завдання можна виконати на вибір замість завдання 2).

Японія

Китай

Індія

Завдання 4. Проаналізуйте статеві-вікові піраміди і з'ясуйте серед країн, що досліджуються, причини найвищого природного приросту, найнижчого природного приросту, найбільшу кількість чоловічого населення.

Країна	Статеві-вікові піраміди	Причини
1. Японія		
2. Китай		
3. Індія		

Висновок: порівняйте працересурсний потенціал країн Азії: Японії, Китаю та Індії та спрогнозуйте майбутні зміни, врахувавши природний приріст.

Країна	Статеві-вікові піраміди	Причини
1. Японія		
2. Китай		
3. Індія		

ДОСЛІДЖЕННЯ (три, за вибором) Острови Кюсю і Хоккайдо: контрасти Японії

1. Особливості економіко-географічного положення Японії.
2. Природно-ресурсний потенціал Кюсю і Хоккайдо.
3. Економічний розвиток островів.
4. Визначити риси схожості та відмінності у економічному розвитку островів Кюсю та Хоккайдо.

Унікальність економічної системи Китаю

1. Історичні зміни у формуванні економічної системи Китаю.
2. Стратегія Китаю при переході від планового господарства до ринкової економіки:
 - а) децентралізація;
 - б) лібералізація;
 - в) розширення недержавного сектору економіки;
 - г) «Двоколіїний перехід» (ринкова економіка та державний сектор).
3. Система пільг, спрямована на стимулювання міжнародної експансії китайських підприємств.
4. Гнучка торгово-економічна політика у сфері міжнародних відносин.
5. Модель китайської економіки – це авторитарно-децентралізована модель.
6. Спрогнозуйте модернізацію економічної системи Китаю на найближчі 10–15 років.
7. Чи можливе застосування економічної моделі Китаю в Україні?

«Коридори зростання» в Індії

1. Історія економічного розвитку Індії:
 - а) три головні центри економічного зростання: Мумбаї, Колката, Ченнаї;
 - б) формування каркасу територіальної структури господарства Індії.
2. «Коридори зростання» в Індії (економічна характеристика):
 - Делі – Колката;
 - Колката – Ченнаї (Вішакгапатнам);

- Ченнаї – Мумбаї (Кота);
 - Мумбаї – Делі.
3. Чотири головні центри Індії притягли до себе головні новобудови країни.
 4. Спрогнозуйте економічний та соціальний розвиток «коридорів зростання» в Індії.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ТЕМАТИЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ТЕМИ «АЗІЯ»

1-й варіант

Знайдіть та підкресліть правильні відповіді.

1. (1 бал) Країна переселенського капіталізму в Азії:
а) Кіпр; б) Монголія; в) Ізраїль; г) Сирія.
2. (1 бал) Вкажіть найбільший за обсягами перевезень морський порт Азії:
а) Осака; б) Шанхай; в) Нінбо-Чжоушань; г) Пусан.
3. (1 бал) Визначте країну, де використовують геотермальну енергетику
а) Грузія; б) Індія; в) Індонезія; г) Афганістан.

Встановіть відповідність.

4. (2 бали) Між субрегіонами та країнами Азії:

Західна Азія	Бангладеш, Бутан
Східна Азія	Сінгапур, Таїланд
Південно-Східна Азія	Японія, Республіка Корея
Південна Азія	Саудівська Аравія, Непал ОАЕ, Катар

5. (2 бали) Між короткою характеристикою країн і їх назвами:

Найменш розвинуті країни в Азії	Індія, Пакистан
Федеративні республіки	Малайзія, ОАЕ
Монархії конституційні	Катар, Бруней
Федеративні монархічні країни	Японія, Таїланд М'янма, Камбоджа

6. (2 бали) Між субрегіонами та спеціалізацією рослинництва:

Південна Азія	Рис, пшениця, чай, джут, кокосові пальми, цукрова тростина, бавовник, арахіс, фрукти
Західна Азія	Рис, пшениця, кукурудза, сорго, соя, арахіс, чай, бавовник, тютюн, цукрова тростина та цукровий буряк
Південно-Східна Азія	Ячмінь, льон, томати, огірки, перець, капуста, волоський горіх
Центральна Азія	Рис, кокосові пальми, гевея, цукрова тростина, прянощі, тютюн, опіумний мак
	Пшениця, бавовник, цукровий буряк, тютюн, багатанні культури, особливо дині, фрукти – абрикоси, персики, гранат, інжир, хурма

Дайте відповіді на питання.

7. (5 балів) Японські ТНК, на відміну від американських та європейських, спеціалізуються переважно на виробництві промислової продукції. Запишіть назву сфери діяльності, у якій спеціалізуються вказані у таблиці ТНК. Проаналізуйте окремі напрямки стратегії подальшого економічного розвитку Японії (зокрема модель екологічного розвитку) та назвіть найперспективніші сфери діяльності.

Висновок:

11. (6 балів) Розробіть легенду та позначте на контурній карті Азії найбільші промислові райони регіону (Тихоокеанський в Японії, Північно-Східний у Китаї, «Індійський Рур», зона Перської затоки). Найбільші центри нових індустріальних країн (Сінгапур, Сеул) та центр Китайської провінції Тайвань – місто Тайбей, як одне з найбільших індустріальних центрів всього регіону.

2-й варіант

Знайдіть та підкресліть правильні відповіді.

- (1 бал) Визначте нові індустріальні країни в Азії:
а) ОАЕ; б) Сирія; в) Індія; г) Південна Корея.
- (1 бал) Вкажіть країни, де використовують альтернативні джерела енергії (енергію морських хвиль):
а) В'єтнам; б) Японія; в) Республіка Корея; г) Узбекистан.
- (1 бал) Визначте третій за значенням фінансовий центр світу, який знаходиться в Азії:
а) Токіо; б) Шанхай; в) Пусан; г) Пекін.

Встановіть відповідність.

4. (2 бали) Між субрегіонами та країнами Азії:

Південна Азія	Казахстан, Киргизстан
Південно-Східна Азія	Пакистан, Шрі-Ланка
Східна Азія	Китай, КНДР
Центральна Азія	Індія, Саудівська Аравія Лаос, Малайзія

5. (2 бали) Між короткою ознакою країн та країнами Азії:

Мікродержави в Азії	Грузія, Узбекистан
Країни з перехідною економікою	Саудівська Аравія, ОАЕ
Монархії абсолютні	Сінгапур, Бахрейн
Високорозвинуті країни	КНДР, Туркменістан Ізраїль, Японія

6. (2 бали) Між субрегіонами та спеціалізацією тваринництва

Південна Азія	Через брак пасовищ тваринництво розвинене слабо
Південно-Східна Азія	Розведення свиней, кролів, свійських птахів, у пустельних та напівпустельних районах розвинене екстенсивне кочове скотарство
Східна Азія	Найважливішим напрямком тваринництва є вівчарство
Центральна Азія	Розведення кіз, овець, віслуків, коней, у пустельних районах – верблюдів
	Найчисленніше поголів'я великої рогатої худоби використовується переважно як тяглова сила

Дайте відповіді на питання.

7. (5 балів) Важливим чинником економічного зростання країн Азії було активне залучення іноземного капіталу та ТНК. Нині поряд із філіями потужних іноземних підприємств у регіоні діють національні ТНК (переважно китайські), які входять до найбільших компаній світу. Вкажіть сфери діяльності ТНК, до якого сектору вони належать. Виявіть причини з'ясування факту.

Компанія	Країна	Місце в списку <i>Global 500</i>	Сфера діяльності
Стейт Грід (<i>State Grid</i>)	Китай	2	
Сінопек (<i>Sinopec Group</i>)	Китай	3	
Китайська національна нафтогазова корпорація (<i>China National Petroleum</i>)	Китай	4	
Тойота Мотор (<i>Toyota Motor</i>)	Японія	5	

8. (3 бали) Проаналізуйте перелік та вкажіть чинники економічного зростання Китаю, Індії та нових індустріальних країн.

1. Ринкові реформи й відкрита економіка, перевага інформатики, освіти, наукоємних виробництв.
3. У статеві-віковій структурі азійських країн переважання чоловічого населення, що впливає на розвиток промислової сфери.
4. Структурна перебудова економіки, розвиток автомобілебудування, нафтопереробки, нафтохімії, суднобудування, електротехніки.
5. Повна забезпеченість енергоресурсами за рахунок власного добутку.
6. Активне залучення іноземного капіталу та ТНК.
7. Винятково сприятливі агрокліматичні умови.

9. (5 балів) Регіональна економічна інтеграція країн Азії має певні особливості. Через контрастність країн за розміром, кількістю населення, економічною потужністю, культурою та релігією існують перешкоди на шляху інтеграції. Назвіть регіональні інтеграційні об'єднання, проаналізуйте перешкоди, які заважають інтеграційним процесам.

10. (8 балів). Відомо, що у Китаї в 1978 році було оголошено новий економічний курс «Реформи і відкритість». Якщо США та Англії в процесі індустріалізації в XIX ст. знадобилося 50 років, щоб подвоїти реальний дохід на одну особу, Китай досягнув цього лише за дев'ять років. Назвіть напрямки реформ (не менше 5 пунктів) і їх реальні наслідки.

Напрямки реформ у Китаї	Наслідки впровадження реформ

Висновок:

11. (6 балів) Розробіть легенду та позначте на контурній карті Азії найбільші відомі пам'ятники світового мистецтва й архітектури: собор Святої Софії, Тадж-Махал, Велику Китайську стіну, храми Тибету, священні місця для багатьох віруючих людей (Єрусалим, Мекку). Таїланд, Туреччину, Мальдіви.

Компанія	Країна	Місце
Синтек (Sinopet Group)	Китай	3
Китайська національна нафтогазова корпорація (China National Petroleum)	Китай	4
Тойота Мотор (Toyota Motor)	Японія	5

Цікаві факти:

- Китайська писемність базується на ієрогліфах, більшість з яких залишаються незмінними впродовж 2 тис. років. Загальна їхня кількість невідома. Для читання газет достатньо знати 3 тис. знаків. У словнику середнього обсягу нараховується 8 тис., а великий словник XVII ст. містить 47 тис. ієрогліфів.
- Гордістю Японії є сім надшвидкісних залізничних ліній, на яких експреси розвивають швидкість до 300 км/год. У 80-х роках XX ст. чотири головні острови країни були сполучені залізничними коліями, а між островами Хоккайдо і Хонсю під протокою Цугару прокладено найдовший тунель (майже 54 км).
- Сінгапур – острівна держава-місто. Тут живуть представники багатьох народів світу. За час незалежності Сінгапур з колоніального міста перетворився на фінансовий, торгово-комунікаційний та індустріальний центр світового значення. Морський порт Сінгапуру – другий у світі після Роттердама за вантажообігом.
- Єрусалим – місто з 3000-річною історією, центр трьох релігій: іудаїзму, християнства та ісламу. Ізраїль та Палестина офіційно вважають Єрусалим своєю столицею й не визнають таке право за іншою стороною, хоча ізраїльський суверенітет над східною частиною міста не визнаний ні ООН, ні більшістю міжнародної спільноти, а органи влади Палестини взагалі ніколи не перебували в Єрусалимі. Статус Єрусалима – предмет гарячих дискусій.
- Чай – найпопулярніший напій у світі не тільки тому, що він прекрасно тонізує. У світі вживають понад 800 млн склянок чаю щодня. В Індії існує легенда про його походження. Кажуть, Бодхидхарма, буддистський аскет, відрізав собі повіки, щоб сон не заважав йому споглядати світ. Із його повік виріс чайний кущ. Найбільші виробники чаю у світі – Китай, Індія, Шрі-Ланка, Кенія, Індонезія, Туреччина.

ДОСЛІДЖЕННЯ ДО РОЗДІЛУ «ОКЕАНІЯ» (п'ять, за вибором) Національні парки Австралії як об'єкти міжнародного туризму (за матеріалами сайту <https://parksaustralia.gov.au>)

1. Унікальність природних умов Австралії.
2. Чинники, які визначають високий дохід від міжнародного туризму на одну людину в Австралії.
3. Унікальність ландшафтів в національних парках Улуру-Ката, Тьюта, Какаду, Бударі, Острів Норфолк, Острів Різдва, рідкісні види рослин та тварин.

Розвиток Західної Австралії у контексті зростання глобального попиту на природні ресурси

1. Територіальні відмінності ресурсного потенціалу Австралії.
2. Унікальність та особливості мінерально-ресурсних багатств Західної Австралії.
3. Глобальна проблема виснаження ресурсів та експортні можливості ресурсних запасів Австралії.

Канберра – політико-адміністративний центр країни

1. Столичні міста та їхні функції.
2. Столиця Канберра – компроміс у суперечці між Сіднеєм та Мельбурном, двома найбільшими містами Австралії.
3. Створення проекту будівництва та планування міста.
4. Відомі пам'ятки та персоналії столиці.

Нова Зеландія – високорозвинена країна зі сприятливими умовами для ведення бізнесу

1. Географічне положення і забезпеченість природними ресурсами Нової Зеландії.
2. Показники, що визначають рівень економічного розвитку країни.

3. Показник спокою та Індекс сприйняття корупції – яке значення цих показників для умов ведення бізнесу.

4. Особливості соціально-економічної політики, які забезпечують сприятливий режим ведення бізнесу.

Країни Океанії – регіон екзотичного туризму

1. Традиційні три історико-етнографічні частини Океанії: Меланезія, Мікронезія і Полінезія.

2. Гірськокліматичні курорти та центри зимових видів спорту.

3. Зоо-, дендро- та аквапарки.

4. Унікальність побуту і мистецтва аборигенів.

5. Традиційні міжнародні ярмарки у Сідней, щорічні фестивалі мистецтв і гонки, кінні та водні змагання тощо.

6. Таунсвілл, Туеумба і найпопулярніший – Золотий Берег, відомий морським парком з акулами й дельфінами, казино, чудовими умовами для серфінгу.

7. Культурні та природні об'єкти зі списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5

СКЛАДАННЯ КАРТОСХЕМИ ТИПОЛОГІЇ КРАЇН АМЕРИКИ ЗА РІВНЕМ ЇХ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Мета: вивчити субрегіони та країни Америки, знати їх геопросторове розміщення у світі і на географічних картах; визначати та наводити приклади країн Америки, що належать до різних типів та підтипів за рівнем економічного розвитку; встановити причини нерівномірного економічного розвитку країн Америки.

Обладнання: атлас «Географія. Регіони та країни», стінна карта «Політична карта світу», підручник, олівці.

Хід роботи

Завдання 1. Вкажіть назви субрегіонів Америки та наведіть приклади країн.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Завдання 2. Вкажіть, користуючись таблицею на стор. 31, які економічні і соціальні показники використовують для визначення рівня економічного розвитку країни. Назвіть два ключові показники:

1. _____
2. _____

Країна	Загальний розмір ВВП, млрд дол. США	ВВП на душу населення, дол. США	ВВП, млрд дол. США	ІЛР	Конкуренто-спроможність
США	18 569	57436	18 749	0,920	5,5
Канада	1 529	42210	1 508	0,920	5,2
Куба	87	7657	86	0,775	
Аргентина	640	12503	668	0,827	3,8
Бразилія	1 798	8727	1 758	0,754	4,3
Мексика	1 046	8555	1 039	0,762	4,3
Чилі	247	13576	239	0,847	4,6
Антигуа і Барбуда	1,3	15488	1,4	0,786	
Барбадос	4,5	16363	4,2	0,795	4,4
Тринідад і Тобаго	20	15342	20	0,780	4,0
Багамські Острови	8,9	24272	8,6	0,792	
Беліз	1,7	4636	1,5	0,706	
Гватемала	68	4089	67	0,640	4,1
Еквадор	98	5930	95	0,739	
Коста-Рика	58	11835	54	0,776	4,4
Колумбія	282	5762	277	0,727	
Панама	55	13654	50	0,788	4,4
Гренада	1,2	9585	0,9	0,754	
Ямайка	13	4931	13	0,730	4,0
Нікарагуа	13	2120	12	0,645	3,8
Гаїті	8,2	761	8,0	0,493	3,1

Завдання 3. Розробіть легенду для контурної карти. Використовуючи спосіб якісного фону чи позначення штрихуванням, виділіть на карті наступні групи країн.

Високорозвинуті країни світу: _____

Підгрупи країн, що розвиваються:

1. Нові індустріальні країни (НІК) — (так звана «велика трійка») _____

2. «Багаті острови» _____

3. Країни середніх можливостей _____

4. Найменш розвинуті країни _____

Висновок: проаналізуйте причини нерівномірного розвитку Північної, Центральної та Південної Америки, використовуючи підручник, тематичні карти атласу, наведену таблицю та інтернет-джерела.

ДОСЛІДЖЕННЯ (три, за вибором)

«Бананові республіки» – типові ознаки та сучасний розвиток

1. Основні ознаки соціально-економічного та політичного розвитку «бананових республік».
2. Проаналізуйте за матеріалами сайтів *The World Factbook*, *FAO* статті експорту країн Центральної Америки.
3. Дослідіть географію торгівлі.
4. Переваги та недоліки монокультурного господарювання.

Панамериканське шосе – дорога через три Америки

1. Концепція розробки і спорудження.
2. Північна частина шосе.
3. Дар'єнський пропуск.
4. Південна частина шосе.
5. Визначні мандрівки найдовшою дорогою світу.
6. Галерея цікавих фактів про дорогу через три Америки.

Туризм як чинник розвитку країн Карибського басейну

1. Розвиток туризму – пріоритет державної економічної політики країн, що мають відповідні природні та історико-культурні рекреаційні ресурси.
2. Низький рівень безпеки туристичних подорожей – суттєве обмеження розвитку міжнародного туризму.
3. Групи островів, з яких складаються Кариби. Недоліки природних умов Карибського басейну.
4. Візитівки туристичного дива країн: Гаїті, Багамських Островів, Куби, Ямайки.
5. Дослідіть туристичні об'єкти: Бермудський архіпелаг, Бельмопан з національними парками, історичний центр Гавани, туристичні принади Санто-Домінго, острів грального бізнесу, місто-археологічну столицю регіону.
6. Визначте проблеми розвитку рекреаційно-туристичного господарства в регіоні.

Цікаві факти:

- Аналітики британського дослідницького центру *New Economic Foundation* представили новий «Всесвітній індекс щастя» для держав світу – *Happy Planet Index* у 2012 році. В рамках цього дослідження експерти *New Economic Foundation* оцінили кожену державу за

трьома основними параметрами: задоволеність громадян своїм рівнем життя, тривалість життя і екологічне благополуччя. Дослідники підсумували показники задоволеності мешканців кожної країни і середню тривалість їхнього життя в співвідношенні з кількістю споживаних ними природних ресурсів. Економічні показники, такі як ВВП, в методології розрахунку індексу не використовуються. Виходячи з цих параметрів, був складений рейтинг, до якого увійшла 151 країна. Найбільше щастя від свого існування відчувають жителі країн Латинської Америки: 9 з 10 країн першої десятки належать до цього регіону. Великі економічно розвинені країни з сильними моделями ринкової економіки виявилися в списку набагато нижче, переважно через негативний вплив на навколишнє середовище.

- Характерною рисою соціально-економічного стану США є швидка зміна та оновлення економіки та суспільства. Такі зміни відбуваються кожні 15–20 років. Так, період 70-х – початку 80-х років ХХ ст. сприймався як глобальна криза. У США відбулася так звана реіндустріалізація – перебудова виробничої бази, у тому числі її енергетики та екології, а також були здійснені підготовчі науково-технічні роботи для комп'ютерно-інформаційної революції.

- У США безперервно зростають витрати на наукові дослідження та розробки. Економіка країни фінансує науково-технічні дослідження, які швидко розвиваються. Серед пріоритетних галузей домінують інформаційні технології, матеріалознавство, біо- та медичні технології.

- Національний гімн «О Канадо!» відображає двонаціональний характер держави. Англійський і французький варіанти гімну не збігаються. У англійському варіанті прославляється країна «від Східного до Західного морів» та «Північ», а у французькому варіанті ці слова відсутні, а лише прославляється «гігантська річка» (на берегах річки Святого Лаврентія виникли перші французькі поселення). Отже, при виконанні гімну англо-канадець та франко-канадець думають «кожен про своє».

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МАШИНОБУДУВАННЯ США, КАНАДИ ТА БРАЗИЛІЇ

Мета: знайти та систематизувати необхідну інформацію для характеристики США, Канади, Бразилії; дослідити приклади промислових виробництв, що визначають міжнародну спеціалізацію США, Канади, Бразилії, зокрема, визначити особливості розвитку машинобудування; пояснити особливості розміщення основних промислових районів (центрів) обробної промисловості, зокрема машинобудування у США, Канаді, Бразилії; проаналізувати стан розвитку машинобудування та визначити спільні й відмінні риси та особливості розвитку машинобудування США, Канади та Бразилії; установити чинники міжнародної спеціалізації США, Канади, Бразилії у машинобудуванні.

Обладнання: атлас «Географія. Регіони та країни», стінні карти «Північна Америка. Економічна карта», «Південна Америка. Економічна карта», підручник, олівці.

Хід роботи

Завдання 1. Проаналізуйте тематичні карти атласу й установіть райони концентрації промислових центрів, що спеціалізуються на машинобудуванні.

США

Канада

Бразилія

Завдання 2. На основі аналізу тематичних карт атласу, тексту підручника та інтернет-джерел внесіть інформацію за параметрами до таблиці.

Параметри характеристики машинобудування	США	Канада	Бразилія
Провідні галузі			
Автомобілебудування (продукція)			
Авіакосмічне (продукція)			
Залізничне (продукція)			
Суднобудування (продукція)			
Сільськогосподарське (продукція)			
Електротехнічна та електронна промисловість (продукція)			
Провідні ТНК та компанії			
Райони і центри розміщення			
Статті експорту			

Завдання 3. (Висновок). Використовуючи дані таблиці, виділіть: спільні риси розвитку машинобудування _____

відмінні риси розвитку машинобудування _____

ДОСЛІДЖЕННЯ (три, за вибором)

Форми територіальної організації новітніх видів промислового виробництва у США

1. Інноваційна діяльність – одна з найважливіших складових успіху функціонування суб'єктів економіки.
2. Формування високотехнологічних виробництв і створення віртуальних компаній.
3. Організація технополісів як ефективна інноваційна форма управління містом.

4. Американська модель організації інноваційного бізнесу: «наукові парки», «дослідницькі парки», «інкубатори».

Економічна взаємодія вздовж державного кордону між Мексикою і США

1. Особливості економічної взаємодії в межах *NAFTA* між Мексикою і США на стику кордонів цих держав та основні напрямки економічної співпраці.

2. Особливості соціально-економічного розвитку сусідніх міст США і Мексики уздовж державного кордону.

3. Позитивні і негативні соціально-економічні процеси вздовж кордонів США і Мексики, що сприяють (гальмують) їх співробітництво.

Складники підприємницького успіху української діаспори в Канаді та США

1. Еміграція як соціально-економічне і політичне явище. Причини еміграції. Хвилі української міграції.

2. Державна політика щодо української діаспори.

3. Стартові можливості щодо освітньої інтеграції українців у суспільство Канади і США.

4. Узгодження питань щодо збереження своїх національних атрибутів і бажання здобути визначені характеристики більш розвинутих етнічних груп.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ТЕМАТИЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ТЕМИ «АМЕРИКА»

1-й варіант

Знайдіть та підкресліть правильні відповіді.

1. (1 бал) Вкажіть територію, що входить до складу субрегіону Північна Америка (Англо-Америка): а) Беліз; б) Куба; в) Бермудські Острови; г) Болівія.

2. (1 бал) Виберіть з переліку країну, що належить до нових індустріальних країн:
а) Бразилія; б) США; в) Парагвай; г) Гаїті.

3. (1 бал) Назвіть район США, що відіграє велику роль в авіаційному машинобудуванні:
а) Аляскінський; б) Каліфорнійський; в) Північноаппалацький; г) Примексиканський.

Встановіть відповідність.

4. (2 бали) Між назвами корисних копалин та країнами з їх найбільшими запасами:

Кам'яне вугілля

Чилі

Графіт

США

Смарагди

Колумбія

Мідні руди

Мексика

Ямайка

5. (2 бали) Між країнами та рекреаційними ресурсами, об'єктами Світової спадщини ЮНЕСКО:

Мексика	Грос-Морн (національний парк), Старий Квебек
США	Заповідники та національні парки Амазонії
Бразилія	Мамонтова печера, Гавайські вулкани
Канада	Статуя Свободи, католицькі архітектурні комплекси
	Стародавнє місто майя Калакмул

6. (2 бали) Між країнами та спеціалізацією тваринництва:

Аргентина	Екстенсивне тваринництво переважно м'ясного напрямку
США	Вівчарство – друга за значимістю галузь спеціалізації країни
Бразилія	Свинарство екстенсивного напрямку
Чилі	Розведення великої рогатої худоби, у горах – лами і альпака
	Інтенсивне м'ясо-молочне скотарство, свинарство та птахівництво

Дайте відповіді на питання.

7. (5 балів) Відомо, що транснаціональні корпорації США є найпотужнішими у світі, але останніми роками вони втрачають своє кількісне представництво у світових рейтингах. Вкажіть сфери діяльності американських ТНК, що наведені у таблиці, та спробуйте пояснити причини втрати кількісного представництва у світових рейтингах.

ТНК	Номер у списку <i>Global 500</i> у 2016 р.	Сфера діяльності
<i>Wal-Mart Stores</i>	1	
<i>Exxon Mobil</i>	6	
<i>Apple</i>	9	
<i>Berkshire Hathaway</i>	11	

8. (3 бали) Вкажіть три нові особливості сучасного постіндустріального розвитку США як американської соціально-економічної моделі.

1. Заохочення американським суспільством та державою підприємницької активності.
2. Ефективне державне втручання в економіку.
3. Орієнтація на гнучке, диверсифіковане та дрібносерійне виробництво.
4. Висока трудова мораль, що ґрунтується на протестантській етиці.
5. Збільшення загальних витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи.
6. Формування усеохоплюючої інформаційної інфраструктури.
7. Формування міжнародних шляхів сполучення.

9. (5 балів) У Канаді налічується 60 міст, у яких знаходяться міжнародні аеропорти, що приймають рейси з усього світу. Тому завжди можна потрапити у потрібне канадське місто. Поясніть особливе значення авіатранспорту у Канаді. Проаналізуйте коротко особливості конфігурації транспортної мережі.

10. (8 балів) Просторова економіка – це унікальна спеціальність, що поєднує в собі економічні науки з дисциплінами інженерних наук, наприклад містобудуванням та архітектурою. Порівнюючи характерні риси просторової організації господарства Канади та Бразилії, визначте чинники, що вплинули на такий характер розміщення районів і центрів виробництва у країнах та спробуйте запропонувати шляхи вирішення окремих проблем.

Чинники впливу	Канада	Бразилія
Чинники схожості		
Чинники відмінності		

Висновок

11. (6 балів) Розробіть легенду та позначте на контурній карті Бразилії основні райони видобування мінеральних ресурсів (кам'яне вугілля, залізні, манганові, алюмінієві, мідні, хромові руди, золото, алмази), лісозаготівлі.

2-й варіант

Знайдіть та підкресліть правильні відповіді.

1. (1 бал) Вкажіть країну, що входить до складу Центральної Америки:
 - а) Сен-П'єр і Мікелон; б) Гондурас; в) Еквадор; г) Канада.
2. (1 бал) Вкажіть країну з групи найменш розвинених країн за рівнем економічного розвитку:
 - а) Ямайка; б) Аргентина; в) Гаїті; г) Колумбія.
3. (1 бал) Назвіть район США, що є «автомобільним цехом» країни:
 - а) Приозер'я; б) Каліфорнія; в) Приатлантичний; г) Південний.

Встановіть відповідність.

4. (2 бали) Між назвами корисних копалин та країнами з їх найбільшими запасами:

<i>Нафта</i>	<i>США</i>
<i>Алмази</i>	<i>Чилі</i>
<i>Селітра</i>	<i>Мексика</i>
<i>Фосфорити</i>	<i>Бразилія</i>
	<i>Куба</i>

5. (2 бали) Встановіть відповідність між країнами та рекреаційними ресурсами, об'єктами Світової спадщини ЮНЕСКО:

<i>Мексика</i>	<i>Національні парки Вуд-Баффало, Скелястих гір</i>
<i>США</i>	<i>Величезне доколумбове місто Теотіуакан із пірамідами Сонця та Місяця</i>
<i>Бразилія</i>	<i>Національні парки Еллоустонський, Гранд-Каньйон</i>
<i>Канада</i>	<i>Історичні центри міст Олінда, Сальвадор, Сан-Луїс</i>
	<i>Національні парки Йосеміті, Канайма</i>

6. (2 бали) Між країнами та сільськогосподарськими культурами, що у них вирощуються:

<i>Куба, Бразилія, Мексика</i>	<i>Кава</i>
<i>Бразилія, Колумбія</i>	<i>Цукрова тростина</i>
<i>Домініканська Республіка, Бразилія, Еквадор</i>	<i>Какао</i>
<i>Канада, Аргентина</i>	<i>Банани</i>
	<i>Пшениця</i>

Дайте відповіді на питання.

7. (5 балів) Відомо, що американським компаніям (провідні з них наведено у таблиці) належить третина світового виробництва продукції. Вкажіть, що це за виробництво, визначивши сферу діяльності ТНК, зазначених у таблиці. Проаналізуйте особливості просторової організації даного виробництва. Якими чинниками пояснити успіхи США у даному виді бізнесу.

Назва ТНК	Сфера діяльності
<i>IBM</i>	
<i>Microsoft</i>	
<i>CA Technologies</i>	
<i>Apple</i>	

8. (3 бали) Вкажіть три чинники, що забезпечили особливо інтенсивне індустріальне зростання в другій половині ХХ ст. та економічний стрибок Бразилії.

1. Забезпечення імпорتنих поставок енергоносіїв дешевими морськими перевезеннями.
2. Політика «відчинених дверей» для іноземних компаній.
3. Рівномірне планове розміщення виробництва на території.
4. Наявність унікальної сировинної бази для розвитку господарства.
5. Розгалужена транспортна система (особливо інтенсивні транспортні потоки в західній частині та центрі).
6. Створення пільгових умов для розвитку підприємництва.
7. Розташування на перетині міжнародних шляхів сполучення.

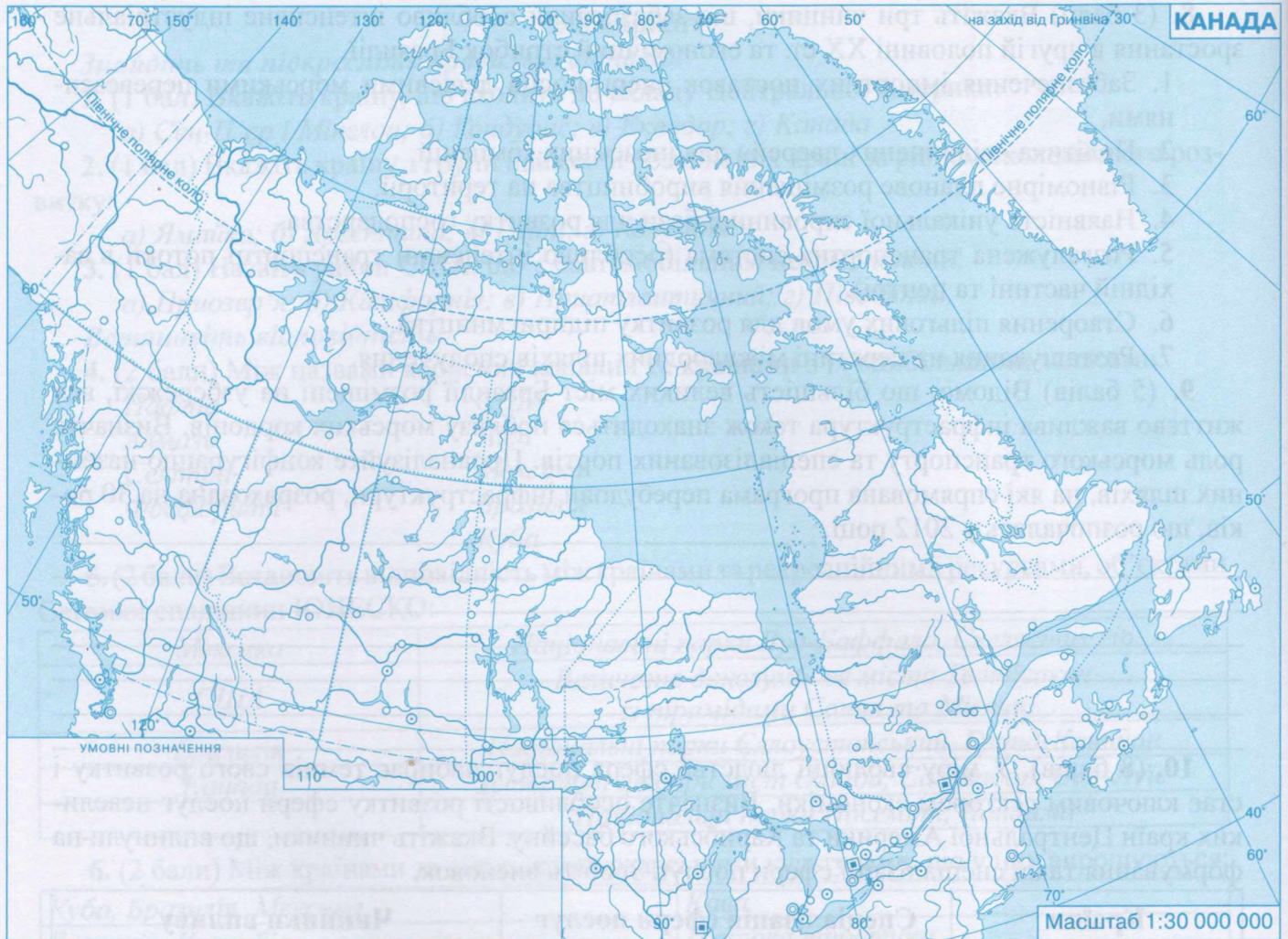
9. (5 балів) Відомо, що більшість великих міст Бразилії розміщені на узбережжі, вся життєво важлива інфраструктура також знаходиться поблизу морських кордонів. Визначте роль морського транспорту та спеціалізованих портів. Проаналізуйте конфігурацію наземних шляхів, на які спрямована програма перебудови інфраструктури, розрахована на 30 років, що розпочалась у 2012 році.

10. (8 балів). У міру еволюції людства сфера послуг набирає темпів свого розвитку і стає ключовим сектором економіки. Визначте особливості розвитку сфери послуг невеликих країн Центральної Америки та Карибського басейну. Вкажіть чинники, що вплинули на формування такої спеціалізації сфери послуг. Зробіть висновок.

Країни	Спеціалізація сфери послуг	Чинники впливу
Панама, Багамські Острови, Антигуа і Барбуда		
Бермудські Острови, Барбадос, Домініканська Республіка		
Гаїті, Куба, Ямайка		

Висновок:

11. (6 балів) Розробіть легенду та позначте на контурній карті Канади основні райони видобування мінеральних ресурсів: вугілля – Скелясті гори, провінція Альберта та Аппалачі; нафти та природного газу – Західноканадський; залізної руди – район Верхнього озера, півострів Лабрадор та Кордильєри; лісозаготівлі.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 7

ПОЗНАЧЕННЯ НА КОНТУРНІЙ КАРТІ АФРИКИ ОСНОВНИХ РАЙОНІВ ВИДОБУВАННЯ НАФТИ, ЗАЛІЗНИХ, МІДНИХ ТА АЛЮМІНІЄВИХ РУД, ЦЕНТРІВ ЇХ ПЕРЕРОБКИ (ЗБАГАЧЕННЯ), ОСНОВНИХ ТРАНСПОРТНИХ МАГІСТРАЛЕЙ ТА ПОРТІВ ЕКСПОРТУВАННЯ

Мета: позначити на контурній карті райони видобутку корисних копалин, центри їх переробки, транспортних магістралей та портів вивозу ресурсів; порівняти особливості ресурсозабезпеченості субрегіонів Африки; встановити взаємозв'язки між районами поширення збройних конфліктів та природними ресурсами, які є джерелом підтримання цих протистоянь; визначити вплив формування районів видобування корисних копалин на конфігурацію транспортної системи в субрегіонах; обґрунтувати напрямки розвитку транспортної інфраструктури в регіоні.

Обладнання: стінна карта «Африка. Економічна карта», карти атласу «Географія. Регіони та країни», підручник, олівці.

Хід роботи

Завдання 1. Проаналізуйте тематичні карти атласу і визначте регіони концентрації паливних, рудних і нерудних корисних копалин.

Завдання 2. Продумайте та розробіть легенду карти, використавши умовні позначення корисних копалин, транспортних магістралей, портів. Придумайте знак, який покаже спеціалізацію порту вивозу сировини.

Завдання 3. Використовуючи розроблену легенду, позначте на карті:

корисні копалини:

- басейни нафти і природного газу – Сахарський та Гвінейської затоки;
- вугільні басейни – Південна Африка і Зімбабве;
- залізні руди – Західна Африка (Ліберія, Мавританія), Південна Африка і Зімбабве;
- мідні руди – Мідний пояс, Південна Африка і Намібія;

- алюмінієві руди – Західна Африка (Гвінея, Гана, Сьєрра-Леоне, Камерун);

центри переробки (збагачення) руд:

- нафтопереробні центри – Скігда (Алжир), Александрія, Каїр, Суец (Єгипет), Рас-ель-Ануф (Лівія), Лагос, Порт-Гаркорт (Нігерія), Дурбан (Південна Африка);

- центри збагачення мідних руд – Луанішья, Кітве, Ндола (Замбія), Лубумбаши (ДРК);

- центри збагачення залізних руд – Бонг (Ліберія), Фандербейлпарк (Південна Африка);

- центри збагачення алюмінієвих руд – Фріа, Конакрі (Гвінея);

транспортні магістралі:

- Магрибська (Рабат – Каїр);

- Транссахарська (Алжир – Лагос);

- Трансахельська (Дакар – Нджамена);

- Трансафриканська (Захід – Схід) Лагос – Момбаса;

- Трансафриканська (Північ – Південь) Каїр – Габороне;

- Західноафриканська Лагос – Нуакишот;

портові міста:

- Каїр, Касабланка, Дакар, Лагос, Момбаса, Кейптаун, Дурбан, Дар-ес-Салам.

Завдання 4. Проаналізуйте розміщення родовищ корисних копалин та портів, пов'язіть з конфігурацією транспортних магістралей. Встановіть характер вивозу сировини за зразком: порт Річардс-Бей (Південна Африка) – вивезення вугілля, порти Бонні, Форкадос, Буруту (Нігерія) – вивезення нафти.

Завдання 5. (Висновок): Проаналізуйте відповідні тематичні карти та встановіть взаємозв'язки між районами поширення збройних конфліктів та родовищами корисних копалин, що досліджувались. Спробуйте пов'язати значні запаси ресурсів з районами конфліктів та причиною боротьби за контроль над ресурсами.

ДОСЛІДЖЕННЯ (чотири, за вибором)

Кордони на політичній карті Африки: особливості делімітації та демаркації

1. Історія колонізації материка. Етапи формування політичної карти Африки.
2. Класифікація кордонів.
3. Особливості делімітації та демаркації кордонів.
4. Процеси, що впливають на формування етнополітичної карти Африки:
 - сепарація розвинених етносів;
 - консолідація близьких племен;
 - протистояння правлячих еліт і провінцій;
 - боротьба за ресурси.
5. Політична нестабільність і збройні конфлікти в Африці – фактор зміни конфігурації кордонів.

Ангола: успішний розвиток після війни

1. Ангола на карті Африки: географічне положення.

2. Причини початку війни (тривалість воєнних дій, війна в Анголі: операція «Саванна», фронтові дії, партизанська війна, битва при Квіто-Кванавале).
3. Природні багатства і соціальні контрасти.
4. Від ізоляції до глобалізації: курс Анголи на реформи.

Вплив колоніального минулого на сучасну міжнародну спеціалізацію та просторову структуру господарства країн тропічної Африки

1. Країни, що належать до регіону Тропічна Африка та ознаки, за якими виділяють цей регіон.
2. Монокультурне плантаційне та натуральне сільське господарство.
3. Чинники, що гальмують розвиток рослинництва і тваринництва.
4. Промисловість та особливості просторової орієнтації на узбережжя, райони розробки родовищ та великі міста.
5. Причини низької ефективності стратегії та впровадження програм промислового розвитку Економічної комісії ООН у справах Африки.

Південна Африка: одна держава – три столиці

1. Столичні функції трьох міст Південної Африки: Преторії, Кейптауна і Блумфонтейна; причини появи трьох столичних міст у Південній Африці.
2. Історичні та соціально-економічні передумови утворення трьох столиць у Південній Африці.
3. Природні, соціальні та топонімічні особливості трьох столиць Південної Африки.
4. Топоніміка, визначні місця столиць та імена видатних особистостей, які народились у цих містах.

Цікаві факти:

- З 2001 року всі країни континенту, за винятком Марокко, увійшли до Африканського Союзу – африканського еквівалента Європейського Союзу.
- На Африку припадає 20% усіх родючих ґрунтів планети, але понад 600 млн га континенту, придатних для ведення сільського господарства, ще не використовуються, а це 60% світових резервів.
- Африка – найбагатший континент на корисні копалини світового значення. Більше половини всіх світових алмазів і платини видобувається в Африці. Незаперечним лідером у цій галузі є Південна Африка, де знаходиться майже 90% усіх платинових металів на Землі, 80% марганцю, 73% хрому, 45% ванадію та 41% світового золота. Гана посідає друге місце з видобутку золота на африканському материках. З усіх корисних копалин, що видобуваються в цій країні, на золото припадає 90% і 37% від усього експорту.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ТЕМАТИЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ ЗА ТЕМАМИ «АФРИКА» ТА «УКРАЇНА В МІЖНАРОДНОМУ ПРОСТОРИ»

1-й варіант

Знайдіть та підкресліть правильні відповіді.

1. (1 бал) Вкажіть країну, що належить до субрегіону Центральна Африка:
а) Ефіопія; б) Намібія; в) Ангола; г) Туніс.
2. (1 бал) Вкажіть країни та регіони, які визначаються як пріоритетні напрямки зовнішньої політики України для розвитку партнерства: а) країни Південної Америки; б) Карибського басейну; в) країни ЄС і США; г) Росія, Молдова.
3. (1 бал) Назвіть країну Африки, що займає провідні позиції в галузі туризму.
а) Сенегал; б) Гана; в) Еритрея; г) Єгипет.

Встановіть відповідність.

4. (2 бали) Між корисними копалинами та країнами, що володіють їх найбільшими запасами:

<i>Кам'яне вугілля</i>	<i>Мадагаскар</i>
<i>Нафта</i>	<i>Демократична Республіка Конго</i>
<i>Мідні руди</i>	<i>Нігерія</i>
<i>Боксити</i>	<i>Гвінея</i>
	<i>Південна Африка</i>

5. (2 бали) Між країнами та їх характерними особливостями:

<i>Демократична Республіка Конго</i>	<i>Визначні місця гірничорудної промисловості, найбільша рукотворна алмазна шахта світу розташована у місті-музеї Кімберлі</i>
<i>Єгипет</i>	<i>Переважає виробництво електроенергії на ГЕС</i>
<i>Південна Африка</i>	<i>Країна – лідер з туризму серед країн Північної Африки</i>
<i>Нігерія</i>	<i>Продукція мідеплавильної промисловості майже повністю експортується</i>
	<i>Розвинута промисловість органічного синтезу та гумотехнічна</i>

6. (2 бали) Між сільськогосподарськими культурами та країнами, де вони вирощуються:

<i>Фініки</i>	<i>Мадагаскар</i>
<i>Ваніль</i>	<i>Кенія, Танзанія</i>
<i>Кава</i>	<i>Ефіопія</i>
<i>Какао-боби</i>	<i>Гана, Кот-д'Івуар</i>
	<i>Єгипет</i>

Дайте відповіді на питання.

7. (5 балів) Географічний малюнок транспортної мережі Африки склався переважно в колоніальну епоху. Чи змінився характер проникнення магістралей у внутрішні райони країни? Чи з'явилися нові види транспорту, і яке значення мають трансконтинентальні магістралі. Визначте за допомогою карт, які країни перетинають магістралі, зазначені у таблиці.

Транспортні магістралі	Через які країни проходять
<i>Транссахарська</i>	
<i>Трансафриканська (Північ-Південь)</i>	
<i>Західноафриканська</i>	

8. (3 бали) Вкажіть три головні особливості демографічної ситуації Африканського регіону.

1. Світовий лідер за темпами зростання міського населення.
2. Демографічний вибух, що характеризується високою народжуваністю і відносно низькою смертністю.
3. Строкатий етнічний та релігійний склад населення.
4. Африка посідає останнє місце у світі за тривалістю життя.

5. Високий рівень урбанізації.

6. Для вікового складу населення характерна значна частка молодшої вікової групи.

9. (5 балів) Майже половина населення Африки живе менше, ніж на один долар в день. Назвіть соціальні виклики (не менше 3) Африканського континенту, запропонуйте шляхи їх вирішення.

10. (8 балів) Для України важливим чинником економічного розвитку є залучення іноземних інвестицій, зокрема через діяльність ТНК. Назвіть країни та виробництва ТНК, які мають найбільші обсяги інвестицій в Україні. Оцініть позитивні та негативні наслідки діяльності ТНК в Україні.

Назва ТНК	Країни	Виробництво
Макдональдс (<i>McDonalds</i>)		
Нестле (<i>Nestle</i>)		
Брітіш Американ Тобакко (<i>British American Tobacco</i>)		

Позитивні наслідки:

Негативні наслідки:

11. (6 балів) Розробіть легенду та позначте на контурній карті мінеральні ресурси Південної Африки. Стрілками покажіть напрямки експорту сировини.

2-й варіант

Знайдіть та підкресліть правильні відповіді.

- (1 бал) Вкажіть країну, що належить до субрегіону Північна Африка:
а) Ботсвана; б) Єгипет; в) Мадагаскар; г) Демократична Республіка Конго.
- (1 бал) Вкажіть організацію, партнерство з якою є важливим для України з погляду зміцнення національної безпеки: а) НАТО; б) ЄС; в) СОР; г) ВОЗ.
- (1 бал) Назвіть країни Африки, у яких сафари-тури є головними напрямками туризму:
а) Кенія, Танзанія, Південна Африка; б) Туніс, Чад, Ботсвана; в) Сомалі, ДРК, Гана;
г) Зімбабве, Замбія, Західна Сахара.

Встановіть відповідність

- (2 бали) Між корисними копалинами та країнами, що володіють їх найбільшими запасами:

Мідні руди	Мавританія
Залізні руди	Замбія
Кам'яне вугілля	Гана
Алюмінієва руда	Сомалі
	Зімбабве

- (2 бали) Між країнами та їх характерними особливостями:

Судан	Країна володіє всесвітньовідомими пляжними курортами
Гвінея	У текстильній промисловості провідна роль належить бавовняній, яка забезпечена власною сировиною
Південна Африка	В країні розташовані унікальні національні парки Африки
Танзанія	На країну припадає до 10% світового видобутку бокситів
	Країна має три столиці, які виконують різні функції (адміністративну, законодавчу, юридичну)

- (2 бали) Між експортною сільськогосподарською продукцією та країнами-експортерами:

Маслини та оливкова олія	Єгипет, Судан
Бавовник	Нігер, Буркіна-Фасо
Арахіс	Туніс, Алжир
Шкіра, вовна	Сомалі, Замбія
	Нігерія, Сенегал

- (5 балів) Значна частина країн Африканського регіону мають вихід до океану, і їхні зовнішні зв'язки здійснюються через морські порти. Важлива роль належить авіації. Підпишіть, де у таблиці наведено приклади портів та аеропортів (замість знаку питання). Визначте країни, у яких вони розміщені та роль кожного виду транспорту в Африканському регіоні.

?	Країни	?	Країни
Касабланка		Йоганнесбург	
Дакар		Каїр	
Кейптаун		Касабланка	
Дурбан		Лагос	
Порт-Саїд		Момбаса	

8. (3 бали) Вкажіть три райони Африки з найвищим показником густоти населення.

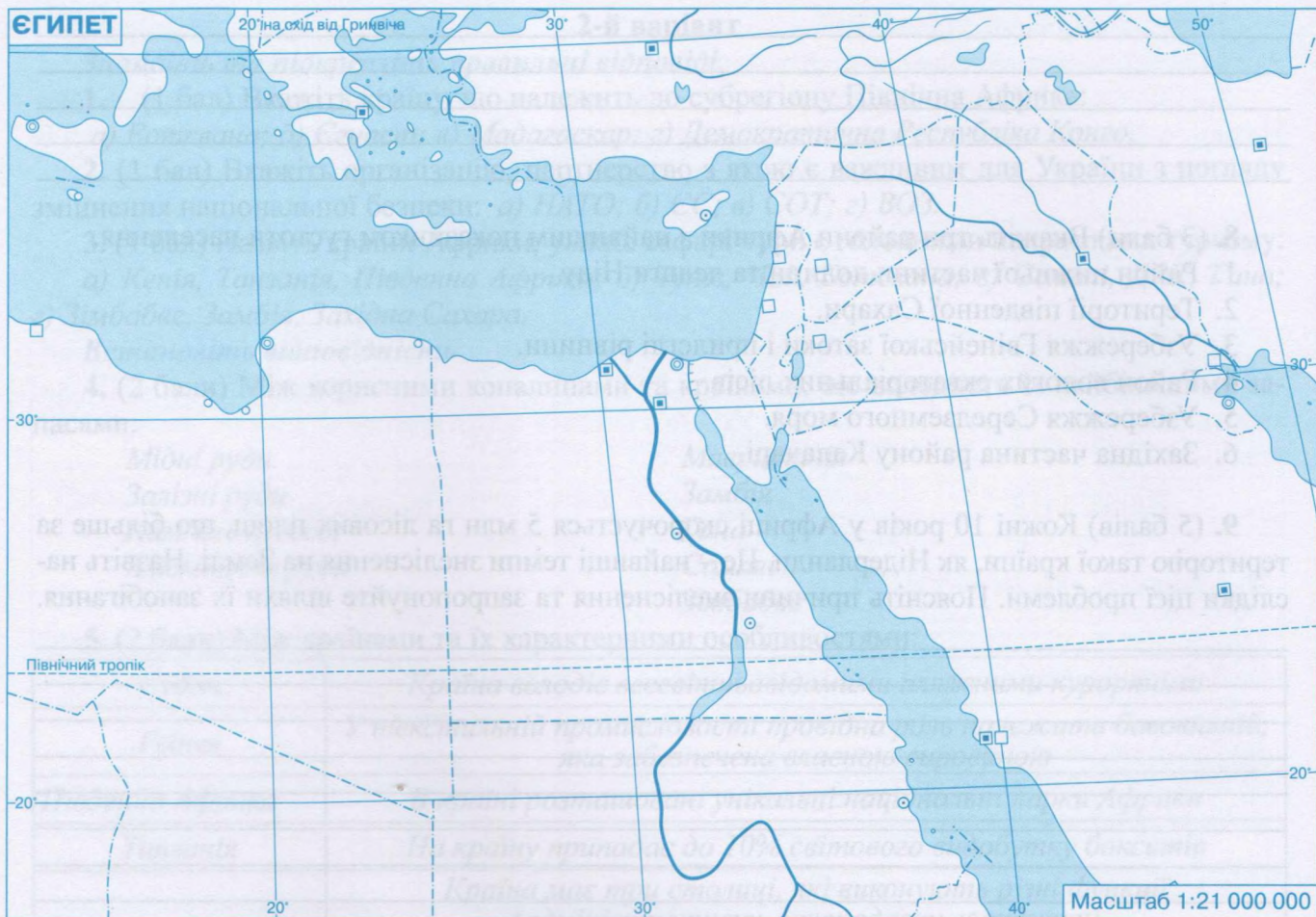
1. Район нижньої частини долини та дельти Нілу.
2. Території південної Сахари.
3. Узбережжя Гвінейської затоки і прилеглі рівнини.
4. Район вологих екваторіальних лісів.
5. Узбережжя Середземного моря.
6. Західна частина району Калахарі.

9. (5 балів) Кожні 10 років у Африці скорочується 5 млн га лісових площ, що більше за територію такої країни, як Нідерланди. Це – найвищі темпи знеліснення на Землі. Назвіть наслідки цієї проблеми. Поясніть причини знеліснення та запропонуйте шляхи їх запобігання.

10. (8 балів) Інвестиційну діяльність в Україні здійснюють близько 30 транснаціональних корпорацій. Назвіть країни та виробництва ТНК, які мають значні обсяги інвестицій в Україні. Оцініть значення іноземних інвестицій для України та причини зниження інвестиційної діяльності.

Назва ТНК	Країни	Виробництво
Брітіш Петролеум (<i>British Petroleum</i>)		
Проктер енд Гембл (<i>Procter & Gamble</i>)		
Шелл (<i>Shell</i>)		

11. (6 балів) Розробіть легенду та позначте на контурній карті мінеральні ресурси Єгипту. Вкажіть стрілками експортно-імпортні товари, якими країна торгує з Україною.

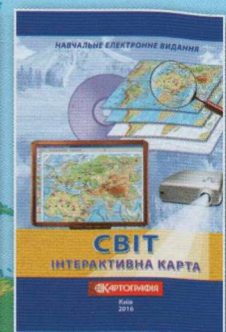
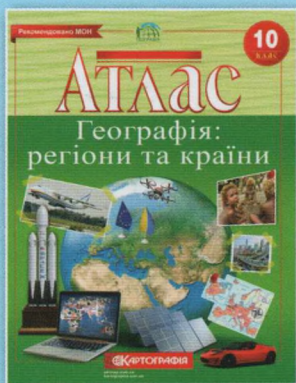

РЕКОМЕНДОВАНИЙ СПИСОК ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛ

1. www.world-bank.org – сайт Світового банку.
2. www.bis.org – сайт Банку міжнародних розрахунків.
3. www.ilo.org – сайт Міжнародної організації праці.
4. www.wto.org – сайт Світової організації торгівлі.
5. www.unicc.org – сайт конференція ООН з торгівлі та розвитку.
6. www.iccwbo.org – сайт Міжнародної торгової палати.
7. www.europa.eu.int, <http://www.eurunion.org> – сайт Європейського Союзу.
8. www.oecd.org – сайт Організації економічного співробітництва та розвитку.
9. www.imf.org – сайт Міжнародного валютного фонду.
10. www.ebrd.com – сайт Європейського банку реконструкції та розвитку.
11. www.aseansec.org – сайт ASEAN.
12. www.nafta.org – сайт NAFTA.
13. www.coe.int – сайт Ради Європи.
14. www.oas.org – сайт Організації американських держав.
15. www.aladi.org – сайт Асоціації латиноамериканської інтеграції.
16. www.acs-aec.org – сайт Асоціації держав Карибського басейну.
17. www.adb.org – сайт Азійського банку розвитку.
18. www.un.org – сайт ООН.
19. www.iom.int – сайт Міжнародної організації з міграції.
20. www.bsec.gov.tr – сайт Організації Чорноморської економічної співпраці.
21. www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook – сайт бібліотеки ЦРУ США.

ЗМІСТ

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1. Порівняльна характеристика структури промислового виробництва двох економічно розвинених невеликих країн Європи (за вибором учнів)	4
ДОСЛІДЖЕННЯ	7
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2. Складання картосхеми просторової організації економіки однієї з європейських країн «Великої сімки» (за вибором)	7
ДОСЛІДЖЕННЯ	10
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ТЕМАТИЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ТЕМИ «ЄВРОПА»	10
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3. Порівняння продовольчого кошика жителів країн Західної та Східної Азії	17
ДОСЛІДЖЕННЯ	19
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4. Аналіз статево-вікових пірамід Японії, Китаю та Індії з метою оцінювання працересурсного потенціалу країн	20
ДОСЛІДЖЕННЯ.	22
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ТЕМАТИЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ТЕМИ «АЗІЯ»	23
ДОСЛІДЖЕННЯ ДО РОЗДІЛУ «ОКЕАНІЯ»	29
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5. Складання картосхеми типології країн Америки за рівнем їх економічного розвитку	30
ДОСЛІДЖЕННЯ	32
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6. Порівняльна характеристика машинобудування США, Канади та Бразилії	33
ДОСЛІДЖЕННЯ	34
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ТЕМАТИЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ТЕМИ «АМЕРИКА»	35
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 7. Позначення на контурній карті Африки основних районів видобування нафти, залізних, мідних та алюмінієвих руд, центрів їх переробки (збагачення), основних транспортних магістралей та портів експортування	40
ДОСЛІДЖЕННЯ	42
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ТЕМАТИЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ ЗА ТЕМАМИ «АФРИКА» ТА «УКРАЇНА В МІЖНАРОДНОМУ ПРОСТОРИ»	43
РЕКОМЕНДОВАНИЙ СПИСОК ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛ	48

Навчально-методичний комплект з географії для 10 класу

СХВАЛЕНО ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ КОМІСІЄЮ З ГЕОГРАФІЇ
 НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РАДИ З ПИТАНЬ ОСВІТИ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 (лист ІМ30 № 22.1/12-Г-439 від 27.06.2018)

Зошит для практичних робіт відповідає санітарному законодавству України
 (висновок № 12.2-18-1/3623 від 27.02.2020)

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ГЕОДЕЗІЇ, КАРТОГРАФІЇ ТА КАДАСТРУ
 ДЕРЖАВНЕ НАУКОВО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО «КАРТОГРАФІЯ»

вул. Попудренка, 54, м. Київ-094, 02094
 Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
 ДК №398 від. 03.04.2001

Формат 62x87/8 Друк офсетний
 Умовн. друк. арк. 6,0
 Зам. № 04389

Редактори: О.В. Онищак, В.І. Остроух, В.В. Радченко
 Технічний редактор С.М. Полторако
 Дизайн обкладинки О.В. Христенка

Видруковано ТОВ «Новий друк»,
 вул. Магнітогорська, 1, м. Київ-94, 02660
 Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
 ДК №1447 від 28.07.2003

© Л.М. Даценко, Н.А. Дяченко, А.В. Недашківська, 2018, 2020
 © ДНВП «Картографія», 2018, 2020

